

خودشیفتگی

جرمی هلمز
ترجمه: مهیار علینقی

بیش‌نو

www.ketab.ir

سرشناسه	..... هولمز، جرمی، ۱۹۴۳ - م. Holmes, Jeremy
عنوان و نام پدیدآور	..... خودشیفتگی / جرمی هولمز؛ ترجمه مهیار علینقی.
مشخصات نشر	..... تهران: بینش نو، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	..... ۸۸ ص؛ ۱۱ × ۱۷ س.م.
شابک	..... ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۵-۴۴۷-۴
نوع سند	..... فیبا
پادداشته	..... عنوان اصلی: Narcissism، ۲۰۰۱.
پادداشته	..... کتابنامه: ص. ۸۴ - ۸۸
موضوع	..... خودشیفتگی
موضوع	..... Narcissism
شناسه فزوده	..... علینقی، مهیار، ۱۳۶۹ - مترجم
رده بندی کنگره	..... BF۵۷۵
رده بندی دیویی	..... ۱۵۸/۲
شماره کتابشناسی ملی	..... ۶۰۵۴۵۸۰

www.binesh-no.com

تهران، پاسداران، بن بست کوکب،
ساختمان بینش، پلاک ۱۲
تلفن: ۰۲۱ ۸۹۰ ۸۱۷

خودشیفتگی

نویسنده: جرمی هولمز

ترجمه	..... مهیار علینقی
طراح جلد	..... کیوان روشن بین
صفحه آرای	..... مصطفی مرادی آهنی
چاپ اول	..... ۱۳۹۸
ناظر چاپ	..... امیر حسین ندیری
چاپ	..... آبرنگ نوین
تعداد	..... ۱۰۰۰ نسخه
قیمت	..... ۱۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه ناشر ممنوع است.

شابک: ۹۷۸۶۰۰۶۴۵۴۴۷۴

www.binesh-no.com

@nimaghorbani

@dr.nimaghorbani

@binesh.e.no

فهرست مطالب

۹	درآمد
۱۷	نمودهای بالینی خودشیفتگی
۲۹	نمونه‌های ادبی خودشیفتگی
۳۷	شکیبیر: غزلواره شماره ۶۲
۴۱	وایلد: تصویر دوریان گری
۴۶	نظریه‌های خودشیفتگی
۴۷	خودشیفتگی اولیه و خودشیفتگی ثانویه
۵۰	خودشیفتگی سالم در مقابل خودشیفتگی مرضی
۵۵	رویکردهای دل‌بستگی به خودشیفتگی
۶۵	دیدگاه انسجامی: بروز و تبدل خودشیفتگی
(۱)	درمان روان‌شناختی معضلات خودشیفتگی
	فهرست منابع
۸۷	برای مطالعه بیشتر

درآمد

درستان نازدشیفنگی از آینه‌ها آغاز می‌شود - از مادر آینه‌ای
آبرو باده‌های که با چشمان درخشان و لبخند پاسخگوی
خود، سدی و شعفانه رادش را منعکس می‌کند گرفته، تا «تالار
آینه‌ها»ی اسرارآمیز و در عین حال، خفقان‌آوری که بعضی پدران
و مادران، با مراقبت بیش از اندازه خود (برای فرزندانشان)
می‌سازند، تا آینه سدی روحی که در دستشویی لخت و
خالی، رو به روی بیماری‌ها و سودکشی قد علم می‌کند و
سطح صیقلی آب‌گونی که با تلاش عبث نارسیسوس برای در
آغوش گرفتن انعکاس تصویر خودش را می‌تاباند تکه می‌شود.

ما همه مبهوت آینه‌ایم. اما وقتی به آینه خود می‌شویم،
چه می‌بینیم و به چه کسی نگاه می‌کنیم؟ آیا آنچه می‌بینیم،
بیگانه به نظر می‌آید؟ غریبه‌ایست که آنقدرها نمی‌شناسیم؟
آیا «همه چیز تمام» به نظر می‌آید؟ آیا وقتی برانداختن به
مهمانی آماده می‌شویم، «آفرین»ی نثار خود می‌کنیم؟ آیا...

1. Mirroring Mother

۲. یکی از اساطیر یونانی که اصطلاح نارسیسیزم یا خودشیفتگی برگرفته از شرح حال اوست.
نارسیسوس فرزند کفیسوس و لیریوبه است. (کلیه پاورقی‌ها از مترجم است).

را پیش روی خود می‌بینیم، در خفا تحسین می‌کنیم؟ یا مثل آن کوتوله افسانه‌های پریان^۱ که برای نخستین بار قامت ناساز بی‌اندام خود را دید، از دیدن خود به مفاک نفرت و وحشت در می‌غلطیم؟ آیا در مقابل آینه به سر و وضع خود می‌رسیم از آن نمی‌شناسیم؟ آیا با نیم‌نگاهی خریدارانه به تصویر خود می‌بالیم؟ یا مثل رامبرانت^۲، خیره خیره به چهره‌ای که به آینه نگاه می‌کنیم و با تمام قوا سعی می‌کنیم تا راهی به دنیای پر راز و رمز خود^۳ بگشاییم - خودی که بسیار آشناست و در عین حال بسیار غریبه؟

هولاک ایلس، سکس‌ورژیست اواخر قرن نوزدهم، نخستین کسی بود که اصطلاح کلاسیک ترسیسوس را به مشکلات روان‌شناختی پیوند داد و هر جنس‌خواهی را، که در آن ایام نوعی انحراف جنسی تلقی می‌شد، صدمتی از خود-دوستداری مرضی خواند؛ به این معنا که مردی به مرد دیگر عشق می‌ورزد و زنی بر زنی دیگر عاشق می‌شود که پس از آن (انکاس) خود اوست، نه اینکه این حس و حال عاشقانه با یک شخصی از جنس مخالف تجربه کند که علی‌التعریف، جنسیت را بر او

۱. برای اطلاع بیشتر، بنگرید به مجموعه کتاب‌های قصه‌های پریان که به ترجمه علی‌اکبر خداپرست، از سوی نشر هیرمند منتشر شده‌اند.

۲. رامبرانت هارمزون فان راین (۱۶۶۹-۱۶۰۶). هنرمند نجسمی و نقاش شهیر هلندی.

و مناسب دوست داشتن به حساب می آمد. بر همین اساس، فرهنگ انگلیسی آکسفورد اصطلاح خودشیفتگی را که ویلهلم نیک در پی نقد و بررسی آثار الیس وضع کرد، به این قرار تعریف می کند: «خود-دوستداری بیمارگونه یا تحسین مرضی نیک». لازم است به قید الزام آور «مرضی» یا «بیمارگون» توجه کنیم. دوست داشتن خود الزاما مشکل آفرین نیست و در واقع، نزد عمر متعسفان، عنوان نشانه‌ای از سلامت روان دیده می شود.

عبارت «خودشیفتگی» را می توان به چند شیوه مشخص و مجزا به کار برد. دوست داشتنی در مفهوم غیر تخصصی آن مترادف خود-محوری یا دلبستگی با خود است و به درستی و در توصیف کسانی به کار می رود که محاوراتشان مملو از ضمیر «من» است و مصاحبتشان، به تعریفی که سال‌ها رنج همسری با یک خودشیفته مزمن را بر غنای معرار کرده بود، شبیه گوش دادن به «رادیو من» است. چارلز رابکرت^۱ می نویسد که خودشیفتگی دگره‌ای از:

۱. چارلز فردریک رابکرت (۱۹۹۸-۱۹۱۴): روانپزشک و روانکاو انگلیسی. او مؤلف آثار بسیاری است که شاید مشهورترینشان، *مرمک انتقادی روانکاوی* (۱۹۷۰) باشد. از کتاب *ویلهلم رایش* او تا کنون دو ترجمه به زبان فارسی ارائه شده است.

! خودشیفتگی !

اصالت من^۱ است... (یعنی) گرایش به درک خود به مثابه نقطه مرجعی که نفس تجربه، حول آن شکل می‌گیرد و نظم می‌یابد. در این معنا، کشف این نکته که ما تنها نمونه موجود در کائنات نیستیم و جهان تنها و تنها به خاطر نفس شخصی ما پدید نیامده، متضمن شکست خودشیفتگی است (۱).

در اینجا او با تلویح، شاهد نوعی قضاوت ارزشی هستیم که روانکاری، مانع از آن می‌شود که پیشتر خواهیم دید، در پی نظریه‌پردازی در باب آن است و تأکید است که خود-محور بودن در صغر سن پذیرفته است، اما اگر «خودخواهی»های از این دست به بزرگسالی کشیده شود، صفتی است مذبوم و غیرانطباقی. در اینجا مراعات دیگران و رع دوستی، در تقابل با ناتوانی یا اعراض از دیدن جهان از منظری میر از منظر خود قرار می‌گیرد که بالقوه، امکان جریحه‌دار کردن حساسات دیگران را نیز در پی دارد.

مؤلفانی نظیر کریستوفر^۲ مفهوم خودشیفتگی را در ساحتی جامعه‌شناختی به کار گرفته‌اند تا بتوانند به طرز جدی از

۱. اصطلاح solipsism به معنای چیزی جز خویش را موجود یا شناختی ندانستن است. در زبان فارسی، از باب فلسفه معادلهایی نظیر من-محوری، من‌گرایی، خودتنهایی، بس‌خود، اصالت نفس، بس‌منی و امثال اینها را نیز در برابر این واژه طرح کرده‌اند.

۲. کریستوفر لش (۱۹۳۲-۱۹۹۴): مورخ، منتقد اجتماعی و استاد رشته تاریخ در دانشگاه راجستر ایالات متحده آمریکا.

دیدگاه‌ها و رویکردها را توصیف کنند که با ویژگی‌هایی چون ردگرایی افراطی، بی‌علاقگی به گذشته یا آینده، بی‌اعتنایی به دیگران، دلمشغولی با روابط شخصی به قیمت حذف فعالیت سیاسی (واجماعی) و بی‌دغدگی نسبت به همگنی و انسجام اجتماع متمایز می‌شود (۲). می‌توان آنهایی را که متصف به چنین صفاتی می‌وند (انتسابی که صد البته از رگه‌هایی از رشک و تدک‌شمنی، نژادپندیشانه هم بری نیست)، در میان «نسل "من"» براساس متخس طبقه متوسط امروز یا لذت‌گرایان اروپایی رو به انقراض صدها قرن نوزدهم سراغ کرد که به زیبایی هر چه تمام‌تر به تم اسکار وایلد^۱ (که در ادامه به او بیشتر خواهیم پرداخت)، به تصویر کشیده شده‌اند. خودشیفتگی جمعی یا گروهی مشتمل بر پدیده‌هایی متعدد و گوناگون، مثل انواع توهم‌های برتر و نژاد و بسیاری از فرقه‌های باطنی و دسته‌بندی‌های منجیانه است که در آنها، خودشیفتگی فردی مشروعیت پیدا کرده یا در سرسری به رهبری مقتدر و متنفذ استحاله می‌یابد.

آراء روانکاوانه در باب خودشیفتگی زیر سه عنوان متمایز

۱. اصطلاحی که از سوی منتقدین اجتماعی، عموماً به متولدين سال‌های ۱۹۴۶ تا ۱۹۶۴ آمریکا و در اشاره به روحیات خودمحورانه آنها اطلاق شد. این عبارت توسط کریستفر لث و تام وولف جونور، خبرنگار سرشناس آمریکایی، وضع و مصطلح شد.

۲. اسکار فینگل آ. فلاهرتی ویلر وایلد (۱۹۰۰-۱۸۵۴): شاعر و نمایشنامه‌نویس شهیر ایرلندی. آثار او به فارسی نیز ترجمه شده‌اند.

خودشیفتگی^۱

قرار می‌گیرند: خودشیفتگی لیبدویی، خودشیفتگی مخرب و خودشیفتگی سالم. زیگموند فروید «خودشیفتگی اولیه» را مرحله تحولی بهنجاری می‌داند که طی آن نوزاد، با خرسندی و مسرت، تنها و تنها در بند خود است. این مرحله پیش‌درآمدی بر روابط موضوعی^۲ و بروز ظرفیت بقا^۳ است. با دیگران یا به عبارتی، سرمایه‌گذاری لیبدو بر زمین دیگران است. فروید معتقد بود که افراد پارانویید یا اسکیزوفرنیک - در نا حدودی مبتلایان به خود بیمار انگاری - معمولاً در مرحله فقدان^۴، به وضعیتی مبنی بر «خودشیفتگی ثانویه» واپس‌رو می‌شوند^۵، طی آن لیبدو (که از آن در اینجا به نوعی پدیده سال روانی تعبیر می‌شود)، از دنیای بیرونی برداشته شده و مجدداً بر خود این افراد و بدن‌هایشان سرمایه‌گذاری یا به عبارتی، خرج خود آنان بر بدن‌هایشان شده است. رانلد بریتن^۶ این حالت عقده‌سینی روانی^۷ به خود را «خودشیفتگی لیبدویی» می‌خواند (۳). در عوض کارل آبراهام و پس از او مکتب کارینس^۸ (به ویژه

1. Object Relations

۲. از روانکاوان معاصر انگلستان که آثارش ملهم از اندیشه‌های ملانی کلاین است.

هربرت رزنفلد^۱ و اتو کرنبرگ^۲ بر ابعاد مخرب خودشیفتگی تأکید دارند که حسب آن، فرد خودشیفته به نحوی مرضی نسبت به موضوع^۳ رشک می‌ورزد، از آن نفرت دارد و فعالانه می‌کوشد تا موضوع را که همان دیگری است، از میان ببرد. در این میان، آنها خواهی داشت که اجازه وجود دارد. هربرت رزنفلد از استعاره «روند بار و دسته مافیایی» استفاده می‌کند که، بلا تشبیه، ذهن این نسخه خود در می‌آورند و هیچ رابطه بیرونی را مجاز نمی‌دانند. قاطعانه بی‌رحمانه بر این موضع خود اصرار می‌ورزند. این خودشیفتگی «نخوت‌آمیز و «سخت» در تقابل با آن خودشیفتگی پبیدویی» (نور) فرار می‌گیرد که بیش از آنکه وجه تخریبی داشته باشد، دفاعی است (۴).

سومین رویکرد روانکاوانه به خودشیفتگی با مکتب روان‌شناسی خود هایتز کوهات^۴ (۵) گره خورده است. کوهات خودشیفتگی (یا خود-دوستداری) را «موضوع را نه در طول یک پیوستار، که در قالب دو خط تحولی متمایز

۱. هربرت الکساندر رزنفلد (۱۹۸۶-۱۹۱۰): روانکاوی بریتانیایی متولد نورفولک، انگلستان. نوشته‌های او مرزهای روانکاوی کلانی را به جد گسترش داد و دست‌آوردهای بزرگی را فهم حالات سایکوتیک به ارمغان آورد.

۲. اتو فریدمن کرنبرگ (۱۹۱۰-): روانپزشک و روانکاوی معاصر که بیشتر به خاطر نوشته‌هایش در باره اختلال شخصیت مرزی و آسیب‌شناسی خودشیفتگی شهرت دارد.

3. Object

۴. هایتز کوهات (۱۹۸۱-۱۹۱۳): روانکاوی اتریشی-آمریکایی و پایه‌گذار رویکرد روانشناسی خود.